

Федоров Е. В.

здобувач вищої освіти 3 курсу
навчально-наукового інституту права та
підготовки фахівців для підрозділів
Національної поліції Дніпровського
державного університету
внутрішніх справ

Кіяниця В. М.

старший викладач кафедри
кримінального процесу та стратегічних
розслідувань Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

**ДЕЯКІ АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНОГО
ПОРЯДКУ ПРИЗНАЧЕННЯ ЕКСПЕРТИЗИ
НА ДОСУДОВОМУ РОЗСЛІДУВАННІ**

Експертиза є важливим етапом вирішення правових справ, оскільки вона надає об'єктивну та авторитетну оцінку фактів чи обставин справи. Процесуальний порядок призначення та проведення експертизи має вирішальне значення для забезпечення справедливості та ефективності правосуддя.

Закон України «Про судову експертизу» у ст. 1 визначає експертизу (криміналістичну) як дослідження на основі спеціальних знань у галузі науки, техніки, мистецтва, ремесла тощо об'єктів, явищ і процесів з метою надання висновку з питань, які є або є предметом судового розгляду. Відповідно до ст. 1 Закону України «Про наукову і науково-технічну експертизу» експертиза (наукова і науково-технічна) – це діяльність, метою якої є дослідження, перевірка, аналіз і оцінка науково-технічного рівня об'єктів експертизи та підготовка обґрунтованих висновків для прийняття рішень щодо таких. [3].

В Інструкції про призначення та проведення судових експертиз, затв. Наказом Міністерства юстиції України від 08.10.98 р. № 53/5 (із змінами, внесеними згідно з наказом від 30.12.2004 р. № 144/5) встановлено структуру (зміст) письмового висновку експерта, який складається з 3 частин. ; вступний, пошуковий і підсумковий [1].

На сьогодні в Україні відсутнє єдине законодавче регулювання інституту судової експертизи в кримінальному процесі, незважаючи на очевидну внутрішню тотожність цього інституту та інститутів судової експертизи інших галузей судочинства. Окремі питання щодо проведення експертиз містяться в Кримінально-процесуальному кодексі України, однак питання, не визначені КПК України, змушують правоохоронців звертатися

до аналогії закону, Інструкції про призначення та проведення експертиз. судових експертиз та експертних досліджень, Постанови Пленуму Верховного Суду України «Про судову експертизу у кримінальних справах». та цивільні справи» тощо.

Водночас визначення понять додаткової, повторної, комісійної та комплексної експертизи, а також особливостей їх реалізації у Кримінально-процесуальному кодексі України є важливим для реалізації принципів судово-експертної діяльності у кримінальному провадженні, а саме: законність, незалежність, об'єктивність та повнота дослідження. Кримінально-процесуальне законодавство не містить критеріїв розмежування цих видів експертиз, що призводить до плутанини на практиці при виборі виду експертизи.

Перш за все, важливо визначити компетентність експертів. Це може бути здійснено шляхом атестації їх кваліфікації та досвіду відповідно до законодавства. Далі, процедура призначення експертів повинна бути прозорою та об'єктивною, з урахуванням їхньої спеціалізації та незалежності.

У справах, де вимагається проведення експертизи, важливо враховувати ряд основних елементів для успішного вирішення правових питань [2].

1. Збір матеріалів: Це означає не лише збір фактичних доказів, але й дотримання законних процедур, коли речові докази або живі об'єкти піддаються дослідженню в ході слідчих або судових дій.

2. Час призначення експертизи: Визначення моменту призначення експертизи повинне бути обґрунтованим і відповідати конкретній ситуації. Факторами можуть бути стан об'єктів, наявність необхідних матеріалів, складність дослідження та поточна слідча ситуація.

3. Визначення предмету експертизи: Перед експертом ставляться конкретні завдання, які він повинен вирішити на основі своїх спеціальних знань та дослідницьких матеріалів.

4. Формулювання питань експерту: Питання, які ставляться перед експертом, мають бути конкретними, логічними та в межах його компетенції.

5. Вибір експерта чи експертної установи: Важливо обирати експертів або установи з урахуванням їхньої спеціалізації, досвіду та об'єктивності. Зазвичай, це робиться через постанову слідчого чи ухвалу суду, які стають юридичною підставою для проведення експертизи.

6. Проведення експертизи: Після призначення експерт розпочинає проведення необхідних досліджень та складання висновків відповідно до поставлених перед ним завдань.

Прозорий та об'єктивний процес підготовки та проведення експертизи є важливим елементом правосуддя, забезпечуючи об'єктивність та справедливість при вирішенні правових питань.

Існують різноманітні методи та підходи до проведення експертизи,

включаючи науково-дослідницькі методи, експертні оцінки та судово-медичні дослідження. Вибір конкретного методу повинен базуватися на характері справи та запитах сторін.

Результати експертизи можуть значно впливати на судові рішення, тому важливо, щоб вони були об'єктивними та науково обґрунтованими. Нерідко судові рішення базуються на висновках експертів, тому необхідно забезпечити високу якість експертного дослідження.

Процесуальний порядок призначення та проведення експертизи є важливим аспектом судочинства. Він повинен бути побудований на принципах об'єктивності, незалежності та компетентності експертів, щоб забезпечити справедливість та достовірність судових рішень. Для подальшого розвитку цієї галузі необхідно постійно вдосконалювати законодавство та практику його застосування.

1. Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень, затверджена Наказом Міністерства юстиції України від 08.10.1998 р. № 53/5 (у редакції Наказу Міністерства юстиції України від 26.12.2012 р. № 1950/5). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98#Text> (дата звернення 10.05.2024).

2. Литвин О. В., Габрелян А. Ю. Правовий режим експертизи в Польщі. *«Правові системи»*. Науково-практичний електронний журнал, 2018. № 3. С. 232 – 242.

3. Про судову експертизу: Закон України від 25.02.1994 № 4038-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*, 1994. № 28. Ст. 232.

Хирса А. В.,

здобувач вищої освіти ННІ права та
інноваційної освіти Дніпровського
державного університету
внутрішніх справ

Шиян А. Г.

старший викладач кафедри
кримінально-правових дисциплін
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

ДЕЯКІ ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ ЩОДО ПОМЕРЛОЇ ОСОБИ

З початком повномасштабної війни в Україні законодавець був змушений прийняти низку змін та доповнень до Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) [1], які спрямовані на регламентацію питань кримінального провадження в умовах воєнного стану. Зокрема, ця регламентація торкнулася учасників кримінального